

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Неда Златинова Балканска

за преподавателската и научноизследователската дейност

на доц. д-р Жана Атанасова Янкова,

кандидат за академичната длъжност „професор” в Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование:

1. Педагогически науки
- 1.2. Педагогика
(Специална педагогика)

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № Р33--4118 от 24.08. 2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност **‘професор’ в ПУ** по област на висше образование 1.Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика). Конкурсът за академичната длъжност „професор” по Специална педагогика –за нуждите на катедра Педагогика и управление на образованието към Педагогическия факултет на Пловдивския Университет „Паисий Хилендарски“ - е законно обявен в ДВ, бр. 57/26.06.2020 г. Конкурсът е обявен и се провежда при спазване на всички клаузи от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Това дава право на Научното жури да проведе оценяването на кандидата в съответствие с чл. 29 от ЗРАСРБ и чл. 60 от Правилника за прилагане на закона.

В конкурса участва само един кандидат – доц. д-р Жана Атанасова Янкова, понастоящем преподавател в Пловдивския Университет „Паисий Хилендарски“, Педагогически факултет, катедра Педагогика и управление на образованието. Кандидатът е представил пълния комплект от необходими документи по процедурата.

2.Кратки биографични данни на кандидата. Доц. д-р Жана Атанасова Янкова е родена на 12.10. 1957 г.

2.1. Образователен опит. През 1979 г. завършва полувисш институт за начални и прогимназиални учители "Любен Каравелов", гр. Кърджали. През 1985 г. получава преквалификация по олигофренопедагогика в СУ "Св.Климент Охридски" - ЦИУУРК, гр. София, а през следващата година придобива втори клас квалификация в същата специалност. Завършва висше образование през 1987 г. в ПУ "Паисий Хилендарски", гр. Пловдив, биолог, с професионална квалификация- учител по биология с втора специалност химия. През 2003 г. придобива образователна и научна степен доктор по научната специалност

05.07.04 "Специална педагогика", а през 2006 г. получава научното звание доцент по научната специалност 05.07.04 "Специална педагогика. Защи­тава докторат през 2016 г. и придобива научната степен „доктор на науките“ към ПУ „Паисий Хилендарски“.

2.2. Професионален опит. Упражнява учителската професия от 1979 г. до 1994 г. Между 1994 и 1996 г. заема поста помощник директор в ПУ"Любен Каравелов", гр. Стара Загора. От 2005 г. до 2007 г. преподава като хоноруван преподавател в Тракийски университет, Стара Загора- Педагогически факултет, Медицински факултет, Аграрен факултет, Департамент за информация и повишаване на квалификацията на учителите - Специална педагогика. А от 1996 г. до 2007 г. заема поста старши експерт по интегрирано обучение, специални училища и домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа в Регионален инспекторат по образование - Стара Загора. От 2007 г. до 2011 г. е доцент по специална педагогика в Департамент за информация и повишаване квалификацията на учителите, Тракийски университет - Стара Загора. От 2011 г. до настоящия момент е доцент по специална педагогика в ПУ "Паисий Хилендарски", Педагогически факултет, катедра Педагогика и управление на образованието.

Квалификацията и професионалният път на доц. дпн Жана Янкова е убедително потвърждение за нейното последователно и успешно изграждане като специалист в областта на Педагогиката и в частност- Специалната педагогика.

3. Научноизследователска дейност на кандидата

3.1. Научната продукция на доц. дпн Жана Янкова, предоставена за целите на конкурса за заемане на академичната длъжност „професор”, включва 50 публикации.

Те могат да се представят по следния начин:

Жанр	Брой	Самостоятелна публикация	Съавторство
Монографии	3	3	-
Статии, студии	39	32	7
Учебници, учебни помагала	8	1	7

От цялостната продукция могат да се диференцират няколко основни направления на научноизследователските интереси на кандидата:

- Обучение на децата със специални образователни потребности. Налице е сериозна научна продукция, свързана с оптимизиране на образователната среда с цел осигуряване на качествен достъп до учебното съдържание на учениците със специални образователни потребности и тяхната успешна социализация. Доц. дпн Жана Янкова умело съчетава научната информация с практическото ѝ приложение, което придава висока стойност на нейните публикации (НТ1, НТ2, НТ9, НТ30, НТ31, НТ34, НТ39, НТ43, НТ46, НТ49, НТ50). Няма как да не открия сред тях хабилитационната монография, на тема „ **Детерминанти в достъпа до образование на деца и ученици със специални образователни потребности**“. Наред с богатата теоретичната база по проблема са предложени и илюстрирани практически подходи за адаптиране на учебното съдържание съобразно особеностите на учениците със специални образователни потребности. Проведено е мащабно и многопосочно изследване, насочено към регистриране на равнището на достъпност, което предлага образователната среда за изследваната група лица.

В тази връзка бих посочила и монографичният труд "**Корекционно-развиващото обучение по биология на ученици с умствена изостаналост**", публикуван на базата на защитен дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор“, в който доц. дпн Жана Янкова умело съчетава своите теоретични и практически познания в областта на преподаването по биология и ги претворява в работещи адаптирани модели за обучение на ученици с умствена изостаналост, изготвянето на индивидуална програма, форми на оценяване.

„**Обучение на ученици с тежки интелектуални и множество увреждания в образователните институции**“ е научна статия, в която се засяга актуален проблем, свързан с обучението и социализацията на учениците с тежки интелектуални и множество нарушения- група, която има нужда от специфична подкрепа поради тежестта на нарушенията. Публикациите в тази посока са твърде оскъдни, което прави настоящата изключително полезна за научната и практическата сфера.

От подобно естество е и научната статия „**Социализация и интеграция на деца и ученици със специални образователни потребности**“. Социалната интеграция е слабо разработен проблем в научната литература, а за детето/ученика е от първостепенно значение. Доц. дпн Жана Янкова предлага конструктивни решения, които да оптимизират социалните процеси в образователната среда за децата/учениците със специални образователни потребности.

Учебното помагало за студенти „**Стратегии и модели за работа с деца и ученици със специални образователни потребности**“ е посветено на организирането на адекватна среда и прилагане на специфични подходи за обучение и организиране на образователната среда, особеностите на

преподаването при деца/ученици със специални образователни потребности.. Интерес представлява и акцентът, който доц. Янкова поставя върху връзката със семействата на тези деца като важен фактор за качествено обучение.

• Помощни технологии в обучението на децата/учениците със специални образователни потребности (НТ3, НТ6, НТ7, НТ15, НТ19, НТ24, НТ29, НТ38, НТ41, НТ42). Много актуална област за съвременните образователни условия, които изискват прилагане на индивидуален подход, съчетан с адекватни за всяка група деца със СОП технически средства и помощни технологии. На тази тема е и монографичният труд **„Помощни средства и технологии за деца и ученици със специални образователни потребности в приобщаващото образование“**, публикуван по защитен дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“. Трудът представлява успешен опит да се обхванат всички страни на проблема-като се започне от терминологичната база, историческата ретроспекция, нормативната уредба, класификация на нарушенията, дефиниране на техническите средства и се премине към индивидуална оценка на потребностите, както и описание на пътищата за приложение на адекватни технологии и помощни средства в процеса на обучение на децата/учениците със СОП.

В тази посока е и научната статия **„Информационните технологии в подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности“**. В нея са описани възможностите за приложението на технологиите и помощните средства в обучението на учениците със СОП с цел повишаване на тяхната мотивация за учение и като следствие повишаване на качеството на техните знания и участието им в обучението.

С подобна насоченост е и научната статия **„Помощни средства и технологии в обучението на деца и ученици със специфични нарушения на способността за учене“**. Тя предоставя ценна информация относно подходящите технически средства, които биха улеснили обучението и процеса на учене на децата/учениците със специфични нарушения на способността на учене в домашна и училищна среда.

• Приобщаващо образование и ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности (НТ4, НТ5, НТ6, НТ12, НТ14, НТ16, НТ21, НТ23, НТ25, НТ26, НТ27, НТ32, НТ33, НТ35, НТ36, НТ37, НТ39, НТ44)-описват се разнообразните модели за приобщаване, интеграция и ресурсна помощ (според актуалните законови положения) за децата със СОП. В тази връзка мога да посоча научната статия **„Достъп до качествено приобщаващо образование на деца и ученици със специални образователни потребности“**. В нея доц. дпн Жана Янкова насочва вниманието си към осигуряване на достъпна физическа и архитектурна среда, достъп до учебното съдържание, приложение на помощни технологии.

Наред с това следва да отбележа и публикацията **„Допълнителна подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности в процеса на обучение чрез помощни технологии“**. В нея е предложена детайлна информация относно основните компоненти на допълнителната подкрепа на деца/ученици със СОП. Проведено е изследване с цел регистрирането на информираността за конкретните ползи от приложението на помощни технологии в обучението на тази група.

- Подготовка на педагогическите специалисти за работа с деца/ученици със СОП (НТ8, НТ10, НТ11, НТ13, НТ17, НТ18, НТ20, НТ22, НТ28, НТ40). Фокусът в тези публикации е насочен както към университетската подготовка на студентите по Специална педагогика, така и към продължаващата им квалификация като действащи ресурсни и специални учители, формирането на умения за прилагане на помощните технологии в обучението на децата/учениците със СОП.

Правят впечатление научните публикации (8 на брой) на чужд език в реномирани издания, както и разработеното в съавторство електронно учебно помагало **„Човекът и природата в света на геометрията“** за ученици със СОП, което е доказателство за способностите на доц. дпн Жана Янкова да прилага в практически план своите знания. Това, по мое мнение, е най-високият атестат за професионализъм.

Налице са 63 **библиографски цитирания** на доц. дпн Жана Янкова в научни издания и 2 рецензирани публикации на кандидата.

3.2. Научноизследователската дейност на доц. дпн Жана Янкова включва още участието ѝ в 19 международни и национални проекти, всички те, посветени на обучението на децата със специални образователни потребности. На три от тях кандидатът е бил в качеството на ръководител на проекта.

3.3. Преподавателската дейност е свързана с Пловдивския Университет, където доц. дпн Янкова е щатен преподавател с почти 10 годишен трудов стаж като доцент. Тя е автор на учебните планове на магистърски и бакалавърски програми, на учебни програми по дисциплини, включени в учебните планове на различни специалности, но всички те са посветени на Специалната педагогика и приобщаващото образование. Допълнителен атестат за академичния ѝ авторитет е научното ръководство на шестима докторанти (трима, от които са защитили успешно своите докторски дисертации).

4. Лични впечатления

Познавам доц. дпн Жана Янкова от 10 години като старателен и отговорен учен и преподавател, като деен участник в научни форуми, конференции и симпозиуми. В съвместните ни научни изяви тя винаги е демонстрирала висок професионализъм и колегиалност.

Заклучение

Направеният анализ и оценка на научноизследователската и преподавателската дейност на кандидата ми дават основание за формиране на следното становище: доц. дпн Жана Янкова е учен с доказани компетенции в своята научна област. Нейните изследвания и публикации отговарят напълно на съвременните тенденции в науката и практиката и са полезни, както за студентите, така и за специалистите, които работят с деца и ученици със специални образователни потребности.

Представените документи и материали съответстват напълно на изискванията на Закона за академичното развитие РБ, на Правилника на неговото приложение, на вътрешните правилници за дейността, за развитието на академичния състав и за учебната дейност на ПУ „Паисий Хилендарски“. Това ми дава основание убедено да предложа на уважаемото Научно жури да избере доц. дпн Жана Атанасова Янкова за академичната длъжност „професор“.

26.09.2020 г.
Гр. София

Изготвил становището:
доц. д-р Н. Балканска